

que el dipositem al museu de records de la història. En conclusió, *El pensament salvatge* és un treball que val la pena de llegir per dues raons fonamentals: per una raó científica —el llibre és un espill en el qual la mentalitat humana queda

perfectament reflectida— i per una raó lúdica, pel plaer que proporciona la seva lectura.

MIQUEL PORTA PERALES
enginyer i llicenciat en filosofia i lletres

«Sexe i temperament en tres societats primitives»

MARGARET MEAD

TRADUCCIÓ DE JORDI CIVIS I POL

EDICIÓ A CURA DE JESÚS CONTRERAS

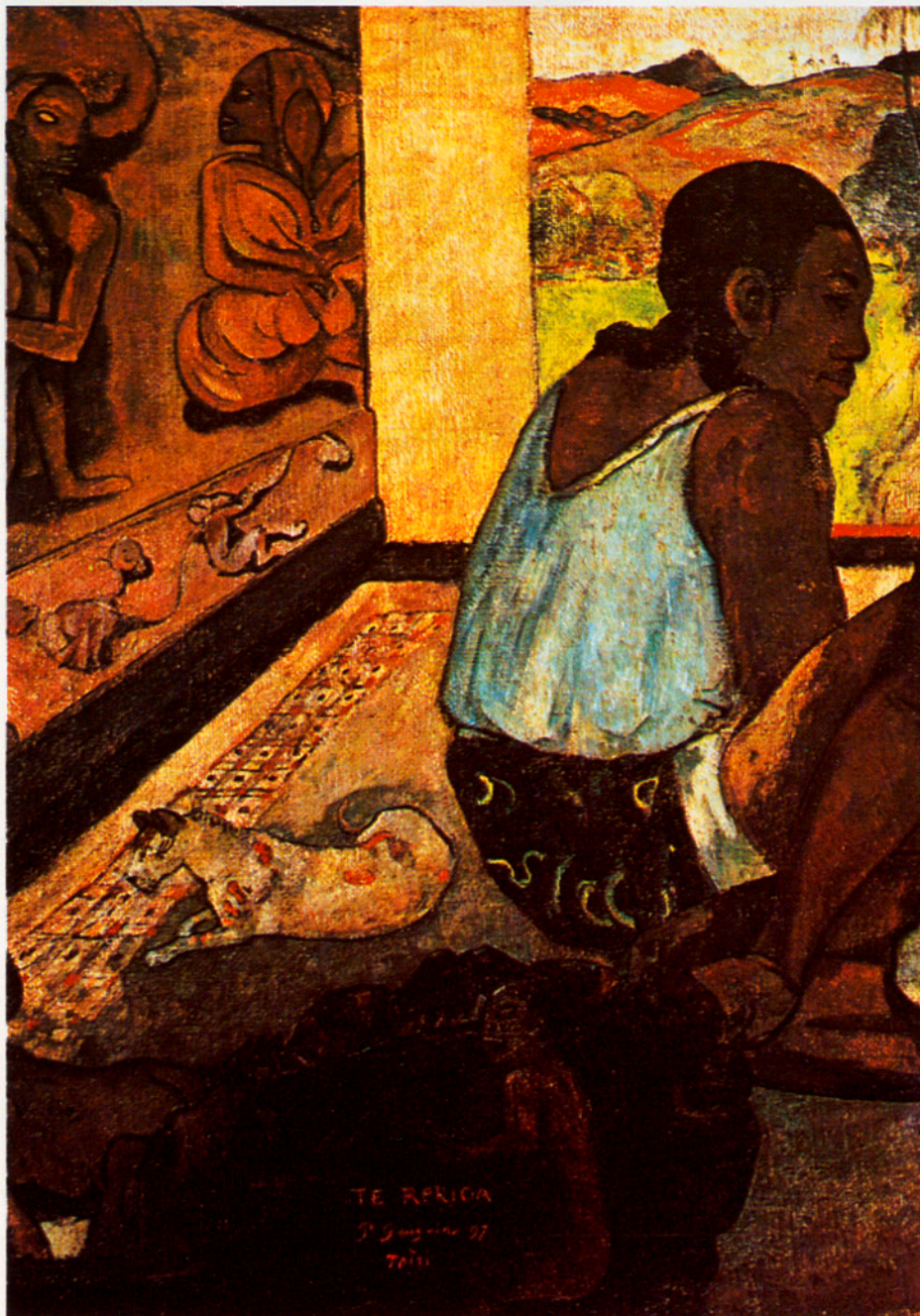
PRÒLEG DE JAUME FRIGOLÉ

Clàssics del Pensament Modern, núm. 14

Edicions 62/Diputació de Barcelona

347 pàgines. Barcelona, abril de 1984

Quan la utopia és possible i es diu passat

En la seva adelerada recerca de models utòpics de recanvi al vell ordre pretesament en crisi, els joves rebels dels anys seixanta es van trobar amb un llibre d'antropologia que donava resposta a moltes de les seves preguntes. Aquella, la dels estudiants de l'anomenada dècada prodigiosa, era una generació que volia canviar la vida. Semblaven superades, o si més no insuficients, les revolucions i reformes exclusivament polítiques i es deia que havia arribat l'hora del gran canvi cultural i vital. L'hora de la revolució de la vida quotidiana. Calia doncs plantejar-se seriosament la construcció de nous models d'organització de la família, de l'escola, dels mitjans de comunicació, de les presons, dels hospitals, dels manicomis i, en general, de totes les institucions no estrictament polítiques i econòmiques, que són, d'altra banda, les que determinen en gran mesura el signe d'una societat. Conseqüentment, aquells anys es reeditaren en massa tota mena de vells textos utòpics i s'experimentaren nombroses noves teories pedagògiques, psiquiàtriques, ecològiques i, molt especialment, sexuals. En aquells anys ingenus i meravellosos es considerava que un dels grans errors de la vella societat havia estat, concretament, d'imposar als sexes masculí i femení uns rols socials antinaturalment que provocaven frustració —la famosa sobre-repressió marcusiana—, els quals portats a les darreres conseqüències, podien ser molt perillosos per a la supervivència de l'espècie humana. Es deia que la imatge competitiva i guerrera que s'imposava als homes era generadora de guerres i destruccions ecològiques i que la dona havia estat terriblement sacrificada en la seva intel·ligència en l'altar sagrat de la reproducció i de les feines domèstiques. Pensem que també eren els anys de la guerra del Vietnam i que se sentia com mai la urgència de reconstruir l'home en un sentit pacifista i de convivència i de treure la dona del *ghetto* de la llar, on l'havien reclosa durant segles. Les utopies de l'època ja ens parlaven d'homes no violents, de societats no competitives i de dones que havien recuperat el ple ús de la capacitat intel·lectual i de decisió. Aldous Huxley, per exemple, en la seva novel·la *L'illa* ens presentava una societat en què els papers masculí i femení havien desaparegut i tots els éssers humans ho eren plenament sense distincions de sexe. Bertolt Brecht, per part seva, posava en qüestió fins i tot la vocació maternal femenina i deia en un bell vers que vindria un temps que els fills no serien pas propietat dels seus pares ni de les seves mares, ans pertanyerien «als éssers més maternals». Tot

plegat, però, no deixava de ser creació literària o poètica d'una dubtosa aplicació real i de discutible fonament científic. Es comprèn, doncs, perfectament l'impacte que en aquelles generacions va fer el llibre de la prestigiosa antropòloga Margaret Mead, que hi explicava, segons els criteris científics més rigorosos, com en unes societats determinades aquell desitjat reordenament dels rols masculí i femení ja s'havia produït. No era, doncs, cap utopia, ans una realitat, l'existència d'homes desmotivats totalment per a la guerra i la competició, i d'unes dones no necessitades de la tradicional autoritat masculina, sinó plenament capaces de prendre decisions, de pensar i fins de dirigir un col·lectiu determinat. Les tres tribus estudiades per la Mead representaven totes soles les tres grans hipòtesis de nous ordres sexuals. Teníem, en primer lloc, un poble molt semblant als nostres, on els homes vivien per a la guerra i el poder i eren inútils en els camps de la sensualitat, l'amor, la família i l'atenció dels fills. Venia a continuació un altre poble en què els papers tradicionals s'havien

canviat totalment. Un poble en què els homes havien assumit els papers domèstics tradicionals de les dones i on les dones exercien les funcions actives, competitives i de direcció del grup. Finalment, trobàvem en el llibre de la Mead el poble mític que havia estat capaç de realitzar la gran utopia: superar els esquemes prou coneguts i criticats de les societats patriarcals i establir un nou tipus de societat, en la qual tant homes com dones eren iguals intel·lectualment, psicològicament i també dintre els esquemes jeràrquics de la societat. Això no era cap utopia ni tampoc una ucronia. Era un model de societat real que funcionava perfectament i que existia contemporàniament a les societats patriarcals occidentals. La revolució sexual no era doncs la creació intel·lectual dels reformadors socials. Era un fet. Un fet difícilment adaptable a les nostres societats. Un fet que responia, com molt bé assenyalava la Mead, a unes condicions molt particulars; però, al capdavant, un fet que demostrava que res de la identitat natural dels homes i les dones no els predestinava al

tan denostat patriarcalisme.

Anys després els somnis reformadors d'aquelles generacions del «sexagèsim», com diu en Juan Cueto, es marfondrien una vegada més dintre de l'oceà poderós de la realitat establerta, i fins i tot el llibre de la Mead seria posat en qüestió, com és habitual en la comunitat acadèmica, pels seus col·legues antropòlegs. A hores d'ara, ja deu ser considerat per molts com un clàssic de l'antropologia contemporània sense més transcendència pràctica per a les noves generacions, que semblen, segons diuen els sociòlegs, reconciliades totalment amb els valors i costums del sistema patriarcal. Es veu que l'esperança dels seixanta era prematura i que el patriarcalisme encara té vida per anys. Però si un dia a venir els homes i les dones d'aquest planeta turmentat es tornaven a plantejar la necessitat de canviar el sistema de rols sexuals vigents, de segur que el llibre de Margaret Mead viuria una nova etapa de popularitat i d'estudi.

JOSEP AMETLLER
periodista